

בדעת הר"ש והרא"ש שם בכלים, שסתמו ולא הזכירו שהיא חמה. גם תמה על הרמב"ם, שבהלכות שבת יח, ד וכלים ט, א, סתם ולא הזכיר שהיא חמה).

גְּמָרָא. מֵאֵן תֵּנָא דְחֹל מְעַלֵּי לֵיָה לְסִיד, אִמֵּר רַב חֲסָדָא רַבִּי יְהוּדָה הֵיא וְכוּ, וּמֵאַחַר וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אֲסוּר לַעֲרֹב חוּל בְּסִיד, אין הדרך לעשות כן, ומשנתנו המחייבת הוא באופן שעירב גם תבן בסיד, או באופן שהסיד אינו לסידו בית אלא לסידו כלים וכדומה, או באופן שמניח אמה על אמה בבית ללא סיד, שבאופן זה מותר לסיד בית גם ללא תבן (שפת אמת).

לֹא יִסוּד אָדָם אֶת בֵּיתוֹ בְּסִיד, אחר חורבן בית המקדש, משום אבילות על ירושלים (רש"י), ודקדקו ואמרו 'את ביתו', לומר כי דוקא בית שדר בו לא יסוד אותו בסיד, אבל אם בונה בית על מנת למכרו, מותר לסודו בסיד (וכמו שהקונה בית מגוי אינו צריך לקלפו, כך הקונה ממנו גם אינו צריך לקלפו) [אגרות משה או"ח ג, פו. וראה משנ"ב מהד"ר דרשו תקס"ה 10 דינו של שוכר].

תֵּבָן מוֹתָר חוּל אֲסוּר, ואף שהוא משחיר את הכותל, כיון שהסיד מועיל לחיזוקו זהו נוי שלו, ואסור (מהרש"ל ברש"י ד"ה טרכסי; ריטב"א ב"ב ס, ב).

קִלְקוּלוֹ זֶהוּ תִקְוֹנוֹ, קילקולו של הסיד תיקון הוא לו, שבכך נותר שימוש, ולכן שיעור החול שמוסיפים לסיד הוא שיעור חשוב וחייבים עליו, שאחר החורבן דרכו בכך מפני מצות חכמים (רש"י בפ"י ראשון, וריטב"א בדעתו). ואף שהמשנה מבארת מה הם שיעורי ההוצאה לענין חיוב חטאת וסקילה [שהרי לענין איסור, גם חצי שיעור אסור מן התורה, ראה מה שכתבנו לעיל (עו, ב ד"ה ושאר)], ואחר החורבן אין חטאת וסקילה [שאלת תוס' רא"ש בשם ריב"א], כוונתה ללמד את השיעור עליו יתחייב לכשיבנה בית המקדש (תוס' רא"ש). או 'קילקולו זהו תיקונו' הכוונה שקילקולו את הלבון מחמת עירוב החול, זהו תיקונו לענין החזק, שיהא הבית חזק יותר (רש"י בשם רבותיו; ר"י מלוניל).

קְלָמוֹס הַמְּגִיעַ לְקִשְׁרֵי אֲצַבְעוֹתָיו, ששיעור הקנה הוא הראוי לעשות ממנו קולמוס המגיע לקשרי אצבעותיו. אבל אם הוציא קולמוס המתוקן כבר, חייב אפילו אם אינו מגיע לקשרי אצבעותיו, שראוי הוא לכתיבה בשעת הדחק (שפת אמת).

קִשְׁר הַעֲלִיּוֹן אוֹ קִשְׁר הַתַּחְתּוֹן, 'קשר עליון' של אמצע היד, מקום חיבור האצבע לכף היד, או 'קשר תחתון' של אמצע האצבע (רש"י ומאירי, ומעשה רוקח בדעת הרמב"ם שבת יח, ד). ויש סובר, ש'קשר תחתון' הוא סוף האצבע [הקרוב לצפרניים] (בית דוד [לר"ד קורניאלדי], וחי' ר"א גוטמכר על המשניות, בדעת הרמב"ם).

אִישְׁתִּיק, רק שתק, אבל לא הודה לאביו, כי קבלה היתה בידו מרבתינו שהיא ביצת הצילצלא (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

לְסוּד אֲצַבְע קִטְנָה שְׁבַנְנוּת, ודרך המשיחה הוא אבר אבר, כי משיחת כל הגוף כאחת היא סכנה (כמבואר בגמ' להלן), לכן השיעור הוא כדי משיחת אבר קטן, האצבע קטנה (מאירי), שהיא סיכה שלימה בפעם אחת (הערות הגר"ש אלישיב).

בְּנוֹת עֲשִׂירִים טוֹפְלוֹת אוֹתָן בְּסֵלֶת, אבל אין חייבים על הוצאת סולת בשיעור זה, כיון שהוא שימוש שאינו שכיח (הערות הגר"ש אלישיב).

סִטְכָת, לא התפרש מהו (רש"י פסחים מג, א). ויש מפרש, שהוא שמן אפרסמון (ורבנו גרשום מנחות פו, א). ויש מפרש, שהוא שמן העשוי ומתוקן בבשמים (מהרש"ל).

שָׁמֵן זֵית שְׁלֵא הִבִּיא שְׁלִישׁ, ולכן נקרא 'מור', שהוא מר ביותר (רש"י).

שְׁמִשִּׁיר אֶת הַשִּׁיעוֹר וּמְעַדֵּן הַבָּשָׂר, כי כיון שהוא בוסר, יש בו כח (רש"י מנחות פו, א).

שָׁקֶל בַּה אַרְבַּע מָאָה זוּזִי, וקפצו עליה המהוגנין לה ונתנו ממון (רש"י), כלומר, חלילה לחשוב על רב ביבי שימכור את בתו למי שאינו הגון לה בעד בצע כסף, אלא שהיו מהוגנים לה, וגם נתנו ממון (הערות הגר"ש אלישיב).

אֲדָרוֹשׁ לְכוּ כְּדָרְשׁ רַבִּי נַחֲמִיָּה לְחִבְרִיָּה וְכוּ, ורבי נחמיה לא נענש, כי בחגיגה (יא, ב) מבואר שאפילו ליחיד אין למסור מעשה מרכבה אלא אם כן הוא חכם ומבין מדעתו, שאינו מבאר ומפרש דברים מפורשים אלא רק ראשי פרקים, ומשמע שלרבים גם באופן זה אסור, ולכן רבי נחמיה לא נענש כי דרש ליחיד [וכלשון הגמ' שדרש 'לחבריה'], ואילו הבר גליל נענש כי דרש לרבים [וכלשון הגמ' אדרוש 'לכו'] (עין ישראל).

מְשֻׁנָּה. אֲדָמָה קְחוּתָם הַמְּרֻצּוֹפִין, שינתה המשנה מלשונה, ולא אמרה 'אדמה כדי לחתום מרצוף' או 'לחתום אגרת' [כלשון המשנה על שאר דברים], משום שהדרך לחתום המרצופין והאגרות בשנים או שלשה חותמות, ואילו היתה אומרת 'כדי לחתום' וכו', היה משמע כפי הרגילות לחתום, ויתחייב רק בשיעור שנים או שלשה חותמות, אבל 'כחותם המרצופין' משמעו חותם אחד (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

קָנָה קְדֵי לְעִשׂוֹת קְלָמוֹס, ובזמן הזה שאין כותבים בקולמוס, שיעור מוציא קנה כשיעור מוציא שאר עצים [כדי לשל כגרוגרת מביצת תרנגולת] (ערוך השלחן או"ח שא, יג).

וְנִתְּנָה בְּאֵילָפִס - במחבת, שהיא דקה וקלה, ועל כן מתחממת מהר (ספר הנר). ובאילפס שכבר חיממוה קודם בחום בינוני (רמב"ם ורע"ב בפ"י המשנה כאן. וראה בכלים ה, ב, שם הזכירו שהיממוה אבל לא הזכירו חום בינוני). ויש סוברים שאפילו אם היא צוננת (שפת אמת,